

Latweefchu Alwises.

Nr. 28.

Zettortdeenâ 14. Jubli.

1860.

Alwifchu - finnas.

Reepajâ, 28. Jubli. Keiseriskaflugstiba Krohna-mantineeks un zeen. General-Gubernaters Wirsts Suworows aischbraukufchi ar damp-luggi „Onega“ us Wentspilli. — Id.

Brufschu femme. Stallupeenés stazioné, tai jaunâ dselses-zekâ, kas no Aensbergas eet lihds Kreemu rohbescheem, Lokomotive jeb leese ug-guns-ratti ar to maschini, ko paschu laiku gribbe-juschchi peejuhgt pee Eisenbahnu rattu garras rindees, — noskrehjuse no dselses grawahm (schihnehm) us ar granti bruggetu plozzi, të fahkuse dauftees un ee-urbtees semmê eekschâ. Pirms winnu warre-juschchi sawaldihrt maschines ratti 4—5 pehdu dsikli semmê jaw bij eerakkufchees. Kas tas par brihnischligu warren leelu spehku tahdâ dampma-schine, tahdôs ugguns rattôs! Ja tai tahds spehks ne buhtu, tad jel ne spehtu ar tahdu garru rindi peeprautu leelu rattu til ahtri skreet. — Par laimi schi maschine wehl ne bijuse pee-ahketa pee rattu rindees, zittadi leelu pohstu pee ratteem un brauze-jeem buhtu padarrijuse. Taggad maschine gan maitata tappuse, bet zilweki itt nekahdi. — Schinnis deenas arri ne tahlu no Diegnizes pilfata Schlesia faskrehjuschas dselses-zekâ 2 rattu rindees, weena ar zilweku ohtra ar prezzu ratteem. Maschines un prezzu ratti sadraggati un maitati tappuschchi, bet zilweku rattu rindei nekas ne kaitejis. Brauzeji tillai maltigi fahrattiti tappuschchi un daschi, kas rattôs weeni prett ohtru sehdejuschchi, peeri pee peeres dauhsijuschchees. Kahdas deenas preeksch tam es patš pa fcho zekku biju brauzis, ar Deema paligu labbi gahje.

Berlinê schinnis deenas mahte atstahjuse 5 gaddu meitinu namma treschâ tahschâ aischleht-tâ istabâ un aischgahjuse. Behrns weens patš palizzis un bihdamees no sagteem islehzis pa lohgu

us eelu! Par Deema laimi krittuse us drahti ar ko swann un tad til semmê us brugga. Kahju gan pahrlaufuse un galwu dauhsijuse, bet dsihwa. — Atkal zittâ nammâ Berlinê 5 gaddu meitinu tapat treschâ tahschâ weenu paschu atstahjuschchi. Behrns pa lohgu skattidamees iskrittis ahtrâ un — gan fadauhsijees, bet nekas ne kaitejis un weffels palizzis. Të jafalka kâ stahw rakstihst: Es saweem engeleem pawehleschu, ka tee tewi us rohlahm neffa, ka tu sawu kahju ne dauhsij. — Schinni pufsgaddâ 26 zilweki zeetumâ tadeht likti, ka sawus sirgus par dauds apgruhfinajuschchi, mohzijuschchi un par saweem lohpieneem naw apscheljojuschees.

Italia. Garibaldis no Sizilia suthijis us Parisi un Londoni weetneekus, kas lai winnam gahda naudu un paligu; arri Gulenderus luhds, lai tam dahwina pahrs kara-luggu; tapat arri rakstijis us Ameriku un lizzis fapirkt kahdas simstuhstufschas plintes, jo leelu kareu labprahht fahktu, kad til spehka buhtu. Us Neapeli wehl naw gahjis, jo Sizilia tam wehl darba deesgan. Sardinjeri ne gribb beedrotees ar Neapeli, jo zerre ka Garibaldis ar warru to panemschohht; bet tã rahdahs, ka zitti waldineeki to ne wehleschoht. Neapeles Behnischgan dahwinajis jaunus walsts likkumus, bet pawalstneeki nekahdu leelu preeku par to ne rahdoht, kã gan bij jazerre; jo paschi ne sinn, ko ihsti gribb ko ne gribb! Tã rahdahs, ka labbi tur ne-ees, bet pohsta deesgan dabhuhs redseht. Messina jo deenas jo wairak tohp apzeemata un arri Neapeles walsti kara-spehks tohp wairohts un stiprinahts. Tapat arri notek Rohmâ. Ja Garibaldis nahktu, tad tam gruhti deesgan ees.

Turku femme. Turku Keisers kummissionei pawehlejis pa wissu walsti ismekleht, kalabbad un kas kristigus zilwekus winna walsti tã waija

un apgeuhntina. Pa tam Kandias leelâ fallâ kristigeem zilwekem atkal par dands darra un Lihbanas kalnôs atkal karfch prett kristigeem zilwekem zehlees un weenâ weenigâ zeemâ effoht aplahwuschî kahdu tuhftoti kristigu kauschu; zittâ weelâ leelu pulku ffolhas-behrnu.

Japanas Keisers us Behterburgu suhtijis fawus weetneekus ar wiffadahm dahwanahm preeksch muhsu Keisera un starp tahm arri fedlus, kas lohti dahrgi un itt flunstigi taifti.

Aihua. Karfch ar Kinesereem wehl naw fahzees, jo Calenderu un Sprantfchu Generaki wehl gaida, kahdu atbildi Keisers dohschoht us to ohtre grahmatu, fo tee laiduschî Aihnas Keiseram.

S—j.

Berlin, 14tâ Junî.

* Sirdsmihlee Awischulaffitaji!

Ar Deewa paligu tē, Prubfchu Rehnina leelâ pilfatâ, nu jaw esmu 5 deenas. Jebfchu azzim un auzim, garram un praham schimi lepnâ pilfatâ til ne pee iflatra fohla tahdi jaulumi baudami, ka wiffa meesa un dwehfele pee teem griibbetu peekertees, tomehr manna firds ar leelu ilgoſchanohs allasch ilgojufees un wehl ilgojahs pehz fawas mihtas tehwa-semmes, pehz faweem firds-mihtakeem mahjâs, pehz fawa aprasta darba ta Kunga fw. wihna-kalnâ, — un arri pehz muhsu mihtahm Awisfchur, jo ir tahs mannim ruhj, jebfchu kahdas 140 juhdses kâ ar spahrneem sfreedams jaw esmu aissfrehjis un pafchu laiku taifohs schinni nakti atkal kahdas 50 juhdses nofreet libds Salzbrunnei Schlesias semmē. No wiffas firds fweiznadams Jubs fweiznaju, fawus zeen. Awisfchulaffitajus, Jumis wehlu wiffu labbu pee meesas un dwehfeles, pee dshwes un tabdu labbu augligu laiku muhsu tehwa-semmei, itt kâ fchē Wabzsemme wiffi preezajahs par augligu baggatu gaddu. Ar Zelgawas puhrmanna fareeti brauzoht libds Schaukeem (12 juhdses) un tad ar Schibda britfchu 13 juhdses libds Tauroggei — jo pafses fareeti ne warreju dabbubt, — esmu ispreezajees par Deewa fwehtibu, kas wiffur bij redsama. Rudst til ne wiffur wahji, bet kweefchi (pubri) itt wiffur Kursemme, Leifchôs un Wabzsemme, tapat arri waffarajs un sable aug til preeziqi, ka redsoht firds libgsmojahs. Kahdas 2 juhdses winnyufs Schaukeem fahlahs brangi kalni un kahdas 10 juhdses nu irr fmulka flattifchanahs, un lohti patiftru braukt, ja fchi baggata femme buhtu labbaki kohpta un ne buhtu wiffi trohgi, zeemi un pilfatini

Schihdu pilni, wiffas mallas neffaidras, nammi un mahjas kâ wezzas buhdinas — un ja zekâ maifi ne effi gahdajees, tad pateizi ja warri dabbubt laut kahdu fap-peju un nowahitus pantus. Janifchôs gan irr leela fmulka Kattoku — un jauna muhreta masa Lutteru basniza, bet pilfahs irr ihstis Schihdu meests. 18 gaddu Schautôs ne biju bijis un zauri brauzoht esmu preezajees, kahdas fmulkas leelas ehlas, drangu turgus plazzi, Gimnastummu, fmulku jaunu muhra Lutteru basnizu pee pilfata wahrteem kalnina — pa tam ustaisijuschî. Sirdi pateizam zeen. Schautu Lutteru mahzitajam, ka tannis 18 gaddôs ne ween schihs diwi basnizas, bet arri jaunu muhra basnizu Schaggarôs ar fungu un draudses paligu zehlis; nupat ir Ulfifchôs ar zeen. Bulaischu muifchas Wirtsa Linena un Salkas muifchas Barona Schop-pingka funga baggatu paligu jaunu fmulku basnizu muhre. Tâ nu fchat leelat Lutteru draudsei Leifchôs nahfchâ gaddâ wiffas 4 basnizas buhs jaunâs un muhretas, fur mehs — nu buhs kahdi 20 gaddi, — fawam flimmam brahtam kahdâs fwehtdeenâs peepalifdsedami, tobrihdi spreddikus effam teiluschî, masâs wezzâs, gan no mahla, gan no plankahm taiftitâs basnizinaâs. Lai tas Kungs palibds schim fawam kalpam wehl jo vrohjam til ruhpiqi un isdewigi fawu ustizzetu draudsi kohpt un fwehti apgahdaht. Kad mans nelaika brah-lis 1826tâ gaddâ Schautôs nogahje par mahzitaju, tad Lutteru Latweefchi un Wabzeefchi pa wiffu leelo Schautu aprincki bij kâ pasudduschas awis, iskliduschas pa 10—15 juhdschm wissapfabrt, bes basnizahm un ffolahm — jo til ween Schautôs bij mas muhra nam-minsch fur kesteris mahfoja un basnizu turreja — bet ar ta Kunga paligu nu tur jaw irr 4 fmulki muhra Deewanammi un labbi kohpta draudse ar kahdeem 6—7000 deewgaldneekem.

Taurogges pilfatina, 6 werstes no Prubfchu robhescheem, jaw redsejam labbakus nammus un itt leelu Tullanammu ar muhru wissapfabrt un 4 tobrneem muhra flubros. Tauroggē pafchu laiku Lutteru basnizai taifija itt fmulku appatu tobrna juntu (Kupvelu). Us ahtru rohlu tē faderrejam atkal Schihdu puhrmanni libds Tilstis pilfatam, 4½ juhdses no Taurogges, un wehl ne bij 3 stundas tad eebrauzam schinni fmulka Wabzsemmes pilfatâ (ar 12 tuhft. zilw.), jebfchu kahdu brihdi bij jalawejahs pee Kreewu un tad atkal pee Prubfchu schlagbauma un jubdî braufuschî stras jakast, kas pafawu bij nomettis, jo Schihdels pa Schoffeju brauze kâ trafs, labbi sinadams, ka ne graffi ne dabbuschohht, ja par wehlu Tilstê nobrauktu un Dilfchanse tur pa tam jaw buhtu aigahjufe. Nofrehjam gan faderretâ laifâ, tomehr Tilstê par nakti bij japaleek, jo gaddijahs kawellis.

Elstite smuuffi stahw pee Rimenes jeb Mehmeles uppes, fas të daudf plattaka ne kà muhsu Zalgawas uppe. Us laiwahm (Pentongahm) brangs leels tilts taisihts un uppe pilua ar prezjes laiwahm un maseem dampfluggeem; të rahdabs buht labba andele. Tabs laiwās pawiffam zittadas ne kà pee mums, prohti lohii garras un schauras, preekschgaals irr spizs ar garru libfu deggonu, pal-kalgals strups ar 2 lohdsineem, kà pee seeleem luggeem. Schee masee fuggi smuuffi mableti un lohiti glihti un skaidri toby turreit — tã kà tabs laiwās muhsu Danguawã un Zalgawas Keeluppẽ. Pee pilfata un arri paschã pilfata irr pulks leelu pabrihku namnu; tohs warr pas- sht no teem melneem duhneem, fas isnahf no teem maf- tigeem augsteem skursteem fas kã tohrni stahw blakkan pee pabrihku namma. Wiffi nammi irr no muhra, 2, 3, ir 4 tabshu augti, namš pee namma kã Ribgã, zitti no wezzu wezzeem laifeem itt sawadi taisiti, — eelas plattas, un waktarã kungã, zeemnahes nu preienes labpraht sehð namnu preekschã us eelas us smuuffeem benkeem un krehfleem. Sattotu basniiza appala, bet nesmuuffa, tabs 2 Lutteru basniizas irr leelas, baggati taisitas un rah- dabs buht wezzas. Pastes namš lohiti leels un brangi taisihts eelsch un abrupuffẽ. Schis pilfahs mannim labbi patizzis un prezajohs kã wiffas mallas glihtas un skaidras. Tãpat arri semmi laudis un deenesta zilwefi skaidri un gobdigi israhdabs. Brauzohf ihpafchi esmu prezajees, kã ne ween wiffa Schoffeja ar smuuffeem lohe- teem apstahdita un brangi apfohyta un libdiena kã aridã, bet zil ruhpiigi arri wiffas druwas, wifswairak kartup- delu un rahzimu lauki apfohyti. Tẽ ne sabliti ne redsefi, jo feewischki staiga pa waggahm un ar dselses ahkeem jeb maseem knobbscheem iskuahbe wiffu sabli un to semmi kas fajehlnsees jeb no leetas fasista, mihtstu darra. Wiffi lauki til tabb waffataja, kã rudsu un kweefchu lauki irr tã arti, kã dahrsõs dohbi, prohti tee itt schauri un dsilli nowaggoti un stary 2 waggahm tas lauka gabbals allasch irr pufs apwalsh jeb ar mugguru, (tã: 000). Us to puffi semneeki wehl irr Leischi un winnu mahjas wehl naw til glihtas kã ihitã Wahzjemmẽ. No scheem Wahz- semmes semneeseem stahstãm, kad ar teem buhstãm wair- tal eepafinnuschees. — Zettortdeenas rihã (9tã Zuhni) pulstien 5½ eekabpam pirmã Prubshu Dilischansẽ, leelã dselena fareetẽ, kas eelschupuffẽ itt leyni un brangi preeksch 6 kungeem eetaisita. Dilischanses usraugs un arri pastes puifis itt smuuffã mundeerina us bukta un tiffai 2 sirgi preekschã — bet lohiti leeli un smuuffi, kas aplam gan ne skreen, tomehr mains rilshus allasch eedami un 3 sta- zionẽs pabrjuhgti 7 stundãs muhs 10 juhdses nowedde libdi *W e h l a w a s* masu pilfatu, fur pirmo Eisenbahni, jeb dselses-zekku dabhujam redseht. Ar Dilischansẽ brau-

zohf redsejam daschu masu Prubshu pilfatinu un sem- neeku zeemu (fahdshu) un allasch effam preezajuschees, zil glihti un smuuffi wiffi schee pilfatinu no muhra, ir tee zeemi gan no muhra gan no lohla tã taisiti un lohlu un dahrsu staryã tã stahw, kã preeks redseht. Tẽ muhsu laudis warretu mahzitees glihtumu un skaidribu sawã dsihwẽ. Melur wehl ne esmu redsejis tabdu nekaftrigu, nesklaidru un fajultuschu buhshanu, nedj arri tab- dus noplshufschus, nosmullinatus laudis un behrnus, nedj tabdus ubbagus, kas mallu mallãs tã deedele, kã Leischiõs un arri us muhsu puffi. Redsejis deef- gan arraja wihru, puifschu, feemu un meitu nahlam no laufu darbeem jeb arri pee pascha darba mahjas, bet allasch laudis skaidri un gobdigi isklattabs. Tabdu masu sirdstau kã muhsu semneeku sirgi jeb muifschu slep- peri, tẽ ne buht ne dabbusi redseht — itt wiffi sirgi irr leeli, kã kungu leeli kareetu sirgi, un lai arri daschs sirgs jaw wezzigs nu wahjsh, tad tomehr stipri wuzzehts un sulkahs, kã spihð ween — tãpat arri wiffi sirga rihki no ahdas, labbi smeheretas un spohshas, ne ween puhrmannneem, bet ir sirgeem ezzechãs un arskã. Sawã lohrteli pats esmu redsejis, kã prafst puhrmannis sawu sirgu foulei lezzohf *w a i r a k kã 1 s t u n d u* ne-apnizzis masgaja, sulkaja un wuzzeja un ne apstabhabs piems krehpju un astes beidsamais mats bij skaidrots. Tãpat glihti arri toby turreiti wehrschu un qohwis, kas ganni- bãs eet jeb ar kurreem un kurreahm daudskahf arri brauz un arr. Nekalus rattus (jeb rittekus) Wahzsemme wehl ne esmu redsejis. Wiffas leetas tã taisitas, kã stipras un ilgi derrigas, jo Wahzsemmes semneekam wiffa mallã, leetas-lohki un balci japehrl par dahrgu naudu. Ta- labbad sawas ehfas labpraht taifa no afunneem jeb mahla, un sawus laufu un mahjas rihkus un leetas taifa tã un turra tã, kã ilgus gaddus ar tahm warr weetift.

Bet lai scho reis irr deefgan; jo lepnã Berlinẽ man- nint mas laika jums rakstihf. Salzbrunnẽ buhdams jums isteifschu, kã pa Eisenbahni no Wehlawas us Berlini 93½ juhdiu noskrehjuschẽ 17 stundãs, un so tad labba peedshwojuschẽ. Dshwojeet weffel.

Zuhfu draugs

Schulz.

Sawada atreeshana.

Zohiti gudrs un mahzihts dabbas-spehku prattejs Nutens (dsimmis 1642tã un mirris 1727tã gad- dã Enlantẽ), wehl skohlas-behrns buhdams, bij lohiti slinks un kuhtrs, un sehdeja tapehð beidfa- mais wiffã skohlã. Rahdu deen tas sanihde ar sawu skohlas beedru, kas augstal sehdeja; schis

eeग्रहदे मासम कृतनाम अ दुह्री नेगान्ति वेहदेरा. कृतनं ग्रीबेदामं पर तो अत्रेबतेसं सहे तिल मुद-
दिगी महजितेसं, का द्रिहस तपे, ने तिल वेन पहर
सामु ऐनाइनेकु, बेत पहर विसेम फोहलस बेह-
नेम जेतसं. — नो कृतना वेहल सशता, का ताम
सुदेरेजोत तिल मास पेे रोहस बिजसं, का तस पर
नेददेतु तिल 4 फेहिल्लिंगुस वाररेजसं इसोत. 1835तं
गददं कालेदरु लोदसं (लेलकुंगसं) शुरुसबेरिसं
पिरजसं वेनु कृतना सोबु पर पेेमिनु उ अिस-
मससजिसं पर तो 16 तुहसु. 595 प्रकुसं. नो ताम
वार सप्रसत, सहेस अगुसि महजितसं उ गेहदं तु-
रेहसं विहसं इर नो ता सिल्ला सेहना जुर वेनु सित-
तेनु तपिसं. — lb.

Daschadas gudribas = mahzibas ihšos wahrđos fauentas.

1) Lepniba irr leelmanna wahjiba un wahju zil-
weku leeliba. 2) Baggatu kauschu sllimmibu un
nabbagu kauschu zepeti warr taktu sa-ohst. 3) Kas
sehtas puffe nammu zeff, tam sehtas puffe jadsih-
wo. 4) Kas pabenke gukt, to neweens ne ap-
flausch. 5) Kas sewi pats flawe — iskaifa pats
sawu gohdu. 6) Pasemmiba eet gau kahjam,
bet ne kriht wifs dublós. 7) Ar weenu paschu
pukki wainaku ne pihsí. 8) Kas tew mahjás, to
ne melle zeemá. 9) Gohda kahrigais dshwo tá-
pat no wehja ká wehja melderis. 10) Ar masumu
istikt irr gau grusti, bet laimigi. 11) Sudmallas
kas ne eet, krahne kas ne degg un mahte kas lab-
prahť mahjá ne stahw — irr nederrigi. 12) Lab-
bal mantu saudeht, ne ká gohdu. 13) Pateizibu
dohť ne malka nandu, un patihť Deewam un zil-
wekeem. 14) Weenu walloda ar muhsu Deewu,
to mehš „pahťaru flaitischanu“ nosauzam. 15)
Muhfu zerribu leelaka dalka irr ká sneega pahťflas,
kas tih ilgi, kamehr tahš wehl gaisá liddinajahš,
ká swaigšnes mums isleekahš, bet — muhsu roh-
lās nahťusahas tahš par uhdeni pahťwehťshahas.
16) Behrnus warr ar pukki un ahbolu wairaf

eepezinahť ne ká leelus, kas rahđ, ka tee wehl
naw senn no paradihšes dahřsa nahťuschi. 17) War
wisseem apgehrbeem irr pasemmiba tas dahř-
gakaiss un arri jankakais. 18) Tahš mi-
lestibas affaras, to draugi un raddi tewim
mirstoht paktat raud, wadd' tewi libhs debbesš
wahrteem; bet tahš affaras, to tu seht dshwo-
dams zitteem shahweji (nabbadsineem palihđse-
dams) — tewi debbesš preeká ewaddihš. 19)
Kauns irr draudeschana preekš, un strahpe
pehž grehka; tadehť kauneš labbal preekš greh-
ka, nedš pehž. 20) No ne gribbi, lai jits tew'
darr, To ne darrí ir zittam ar'! 21) Atwerri
durwtinas, kad nabbags flauweht sakt, To mi-
kais Deewinsch pats ar to pee tewim nahť.

G. F. S.

Stahšini.

Krohga-kaudis sagahťuschi, ká daschahrt mehđs,
sawá starpá tehrseja un zittus maktigi wille zaur
sohbeem. Schidinsch ilgu laiku klausšees, iseet
ahrá un pehž kahdu břiđdi atkal eenahť eekšhá ar
maisu muggurá, to ar smiltim bij peebehris, un
masu kurwiti rohlás, kur raibus almintinus bija
salassijis. — „No tu maisá nešsi?“ — prassija
krohga-kaudis. — „Smiltis, — jo tee irr manni
paschi grehki, tohs es preekš sawahm azzim ne
gribbu redseht; tapehž es tohs muggurá flehpis.
Bet kurwiti irr mannu brahku grehki, — redseet, us
teem es flattohs, — ar teem es kawejohs.“ — r.

Neapeles Rehninsch Wridrikis prassija kah-
du wihru, Sanazaru wahrđá, ká warroht azzis
gaischakas, jeb redsechanas spehku leelaku padar-
riht. Sanazars atbildeja: „Skauđiba irr tahš
labbalahš brilles pee tam; jo ta redš wissu ahtraf
un labbal ne ká tahš wissugaischakahš azzis, un
pataisa wissu leelaku, to ta redš.“ — lb.

Mihla.

Kuzrai semmei Ciropá par wissahm wairaf Rehninu irr?
B—t—r.

B r i h w d r i s s e h t.

No juhrmallas-gubernements augšas waldischanas pusses: Collegienrath G. Flaese, Zenser. Jelgawá, toť 11. Zuhť 1860.
No. 118.